

Ekster. Deze verschillen zijn waarschijnlijk in de hand gewerkt door de veranderingen in het landschap. Struweel- en bosvorming is in de Hollandse duinen verder gevorderd dan in de duinen op de Waddeneilanden, waardoor het struweelvogels op de Wadden naar verhouding meer voor de wind gaat. Andersom, een positievere ontwikkeling in de Hollandse duinen komt slechts bij drie soorten tot uiting, het meest opvallend bij de Sprinkhaanzanger en verder bij de Kauw en Rietzanger.

Duin: veel en trouw geïnventariseerd
In het BMP vormen de duinen het meest intensief onderzochte landschapstype in Nederland. Tussen Den Haag en Katwijk bijvoorbeeld liggen de duinen bezaaid met tientallen, vaak aan elkaar grenzende BMP-proefvlakken. De traditie van inventariseren is hier ook groot. Al in de jaren vijftig werden vaste gebieden jaren achtereenvolgend onder de loop genomen. Maar ook bij Haarlem waren broedvogeltellers er al vroeg bij. De duinen op de Waddeneilanden en op de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden bleven met uitzondering van onder andere Texel en Terschelling tot voor 10-15 jaar terug vrijwel verstoken van inventariseerders die het enkele jaren wisten vol te houden. Dankzij inspanningen van beheerders, vrijwilligers en coördinatoren van het internationale Waddenproject zijn de Waddeneilanden inmiddels ook goed op de BMP-kaart gezet. Nu de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden nog. We kunnen er gevoelig vanuit gaan dat sommige trends in de duinen in ZW-Nederland afwijkend zullen zijn van die elders in de duinen. Op Schouwen en in Zeeuws-Vlaanderen gebeurt al één en ander, maar graag zouden we nog uitbreiding zien in de duinen op Walcheren, Goeree of Voorne.

De vele BMP'ers worden zeer bedankt voor hun inspanningen in 2001 en in eerdere jaren. De lange BMP-reeksen (en die van voor het BMP-tijdperk) geven overduidelijk het belang van de inventarisaties aan. En laten we hopen niet vaker met een MKZ-crisis geconfronteerd te worden, want veel lol valt er als figuurlijke slachtoffers niet aan te beleven. Inmiddels is het broedseizoen van 2002 op normale wijze verlopen en stromen formulieren volop binnen. De eerste tekenen wijzen op een wat vlak jaar met weinig uitschieters naar boven of naar beneden. Of heeft u andere ervaringen?

Arend van Dijk

Goed jaar voor de Kwartelkoning

Net als in de twee voorgaande jaren werden voor de Kwartelkoningen in juni twee simultane inventarisaties georganiseerd. Voor het eerst werd daarbij ook buiten het rivierengebied op grote schaal meegedaan. Doel van die inventarisaties is -naast het volgen van de populatieontwikkeling- snel actie te kunnen ondernemen naar beheerder en terreineigenaar om de vogels te vrijwaren van de maai-balk (veel graslanden met een late maaidatum worden immers half juni alsnog gemaaid). In de nachtelijke uren van 1/2 juni en 22/23 juni waren ruim 100 tellers gespitst op *Crex crex*. Tijdens de eerste telling werden 70 roepende mannetjes vastgesteld, vergelijkbaar met het aantal in 2001. Dit aantal viel iets tegen, want eind mei leek het seizoen juist erg goed te beginnen en werden al meer Kwartelkoningen gehoord dan gewoonlijk. Tijdens de tweede telling bleek dat vooral in het noorden van het land, zoals in de noordelijke IJsselvallei en in Drenthe en Groningen, veel nieuwe vogels waren gearriveerd. Op grond van gebieden die frequenter werden bezocht bereikten deze vogels rond half juni ons land. Totaal werden de tweede telling maar liefst 160 roepende mannetjes gehoord: ruim 50% meer dan bij de tweede telling vorig jaar. In Groningen en Drenthe werd tot in juni aankomst van nieuwe dieren waargenomen. Het is waarschijnlijk dat het hier om Kwartelkoningen gaat die elders al een broedpoging hebben gedaan, of om vogels die voor hun tweede legsel uitwijken naar andere gebieden (Kwartelkoningen houden er twee legfels op na). Juist vanwege de toegenomen aandacht voor Kwartelkoningen en late maaidata

vinden dergelijke vogels tegenwoordig ook laat in het seizoen nog steeds geschikt habitat in ons land. De opvallende toename vanaf half juni vertoont overigens enige gelijkenis met de influx in 1998 toen mogelijk onder invloed van veel regen in Oost-Europa, veel vogels in Noordoost-Nederland verschenen (zie artikel in Limosa 74: 147-159). Net als in 1998 bleef de aankomst van nieuwe Kwartelkoningen in juni ook elders niet onopgemerkt. Vooral diverse rivierdalen in Noord-Duitsland kenden het afgelopen seizoen een topjaar. In sommige gebieden waren de aantallen zelfs groter dan in 1998.

Afgezien van de 'akkervogels' in Groningen (voorlopig totaal 135 territoria), zaten de meeste Kwartelkoningen in hooiland en (een kleiner aandeel) in natuurontwikkelingsgebieden. Zowel in het rivierengebied als daarbuiten waren beheerders actief om hun maaidata uit te stellen tot 1 augustus. Verder bleken net als vorig jaar veel boeren bereid hun beheersovereenkomst aan te passen en het maaien eveneens uit te stellen tot 1 augustus. Waarschijnlijk mede dankzij deze beschermingsmaatregelen maakt de Kwartelkoning in de afgelopen jaren een *revival* door. Het aantal territoria bedroeg in heel Nederland in de afgelopen zomer naar schatting 400. Vanaf het historisch dieptepunt in 1996 (50 territoria) zijn er nu twee seizoenen met meer dan 200, en drie met 400 of meer territoria. Elke waarneming is welkom, graag met datum, locatie, biotoop en gebiedsinformatie (jan.schoppers@sovon.nl).

Jan Schoppers & Kees Koffijberg

Mussen zijn rommelkonten

De KNNV heeft vorig jaar in samenwerking met Vogelbescherming Nederland en SOVON een mussenproject gehouden. Een heel jaar lang kon iedereen zijn of haar mussenwaarnemingen doorgeven. De KNNV is het hele jaar overstelpt met inzendingen. Er kwamen duizenden meldingen binnen. De meeste inzenders toonden zich erg betrokken bij 'hun' mussen. Soms waren er heel grappige reacties: 'Ik ken ze allemaal, één noemen we Arie, naar m'n broer, die is ook zo gulzig.' En een ander: 'Een mus

die uit de dakgoot was gevallen heeft ruim twaalf jaar(!) bij ons gewoond.' Toch kwamen er meer treurige meldingen binnen. Katten en 'die verrekte kraaien' kregen meer dan eens de schuld van de mussenachteruitgang. Natuurlijk zit er veel meer achter dan de katten en kraaien.

De slotconclusie die de KNNV trekt: 'Waar gevoerd wordt, zijn mussen. We zijn met z'n allen te netjes en te opgeruimd.'